

Сунъгъврин өдрмүдт ягъджд белдхмб

Сунъгъврин өдрт белдвр келгш ик чинртä төр. Эн көдлмш кегдхлärн, сунъгъвр бүрдäмджтägъär болхд, эврәнн сунъгъврин зöвиг кün болгън эдлхд таалта учр бүрдäх зöвтä.

Сунъгъврин белдвр кегджäх цагт, сунъгъачрин дигдарагъинь шалгългъна көдлмшин бүрдäмджинь сунъгъврин комиссүдин болн бääрн газрин советск органсин оньган öгх даалгъврта төрн. Сунъгъачрин список — цугделгү сунъгъврин зöв теткд чинртä документинь тодлх кергтä, энүг сäänär шалгъдж шүүснäs. сунъгъач сунъгъврт орлцх угань медгдхмн.

Сунъгъачрин список äмтн умштха гидж ил öлггдснäs авн (сентябрин 29-с авн) сунъгъврин участксин гермүдт, öдрär болвчн, асхар болвчн сунъгъврин комиссүдин члед болн активистр öдр болгън суух зöвтä. Сунъгъврин участксар эднä суудг цагинь äмтнд агитатар, мудар, радиогъар болн зарар, дävрүлдж медүлх кергтä. Нернь алдрсн, эс гидж списокд нернь хаджгъар бичгдсн сунъгъачнр харгъсиг бичдж авх тетрадь сунъгъврин участк болгънд бääх зöвтä.

Дуугъан öгх хорас белдлгънд ик оньг öггдх зöвтä. Иим хорас темдглхлärн, сунъгъврин участксин комиссүд чик ä р көдлдж, сунъгъачнр иг сäänär теткхинь тоолх кергтä. Терүн деернь герлтä, дулан, эвтä болхар эн хорасиг сäänär ясдж кеерүлх кергтä. Сунъгъвр болх öдр эдндн кергтä öлг-эд, цецгс. лозунгс, плакатс, сунъгъврин туск дектрмүд, гермүд деернь — хайгуд болн тугмуд öлггдäд, уульцсд — альд дуугъан öгх гер бääхинь заагч темдг бääх зöвтä.

Дуугъан öгх хорасд сунъгъвр нуувчин болдгинь теткх эваргъ сунъгъврин комиссүд, бääрн газрин советск органс болн олна организаце бүрдäх зöвтä. Эн учрар, сунъгъачнр сунъгъврин бюллетеньст бичдж чадхиг теткхин төлä сунъгъврин участксин герт онц хорас болн эс гидж онц кабинс кегдх зöвтä. Хора болгънд стол, эс гидж тумбочк болн стул, стол деер карандашмуд бääх зöвтä.

Дуугъан öгх хорас эртäснь белдгдх зöвтä. Кемер эртäснь кегдшго болхла, келхд школ-мудар, сунъгъврин участксин комиссүд эртäснь кергтä тоотинь бел кечкäd, сунъгъвр болхас 1-2 öдр үлдхлән ясад.

кеерүлчх зöвтä Гер бел келдсн шин хулддж авсн öлг-эд öлзлсн деерән, урдк сунъгъвр-мудас үлдсн öлг-эд (дурсн, модн, улан кенчр) öлзлх кергтä.

Сунъгъврин участксиг электрическ залгълдана эв-аргъар цагтнь теткх ик чинртä төр. Хальмг АССР-т сунъгъврин кесг участкс телефонта, зäрм участксднë райий тävгдхмн. Болв, хол бääх сунъгъврин зäрм участкс цаг зуур электрическ залгълдан уга үлдж-әнä. Иим участкст автомобильн көлг, йовгън болн мörтä шишлн улс гаргъхиг эртäснь ухалх кергтä.

Цаг зуурин положенä 58-ч статьягъас иштä, сунъгъврин округин комиссүд сунъгъвр болхас 5 хонг урд, сунъгъврин участксин комиссүдин медл сунъгъврин бюллетеньс илгäх зöвтä. Сунъгъврин бюллетеньс илгäхлärн, нег сунъгъачд негн гидж тоолдж йовулх кергтä. Терүнäs наагъар «дуугъан öгх зöвин итклтä» äмтн ирснäs сунъгъачнрин то öсхлä кергтä болх үлү бюллетеньс сунъгъврин участксин комиссүд авх зöвтä.

Сунъгъврин участксин комиссүдин ахлачнр болн сеглätрмүд авсн бюллетеньсән оньгъджд шиндждлäd, цуг сунъгъачнрт күрхинь, батлгдсн кевкецтä, оньгтägинь болн эн сунъгъврин участкд сунъгъд-

джа кандидатд лавта белдгдсн медх зöвтä. Сунъгъврин бюллетеньс бүрн-бүтн хадгългдх даалгъвриг сунъгъврин участксин комиссин ахлач бийнь даах зöвтä.

Сунъгъврин участксин комиссүд, сунъгъвр болх öдрин көдлмшиг эртäснь ухалдж авх зöвтä. Комиссин члед дунд кен ю кехинь хувагъад, кен сунъгъврин бюллетеньс түгäхинь, кен сунъгъачнрин списокд кергтä темдг тävхинь, дуугъан öгх герт кен дигдара бүрдäх, кен äмтнд кергтä цäлгъвр öгх болна, эртäснь батлгдх зöвтä.

Сунъгъврин участк болгън сунъгъврин участксин герт сунъгъврин öдр дарцан болшгогъар, сунъгъачнр торвр угагъар сунъгъврин бюллетеньс авдгар, темдглдг кün хурдар списокд сунъгъачнрин неринь олдгар көдлмшән бүрдäмджтägъär кех зöвтä. Темдглдг улс дунд, кün болгъндн 300-350 сунъгъачнрас үлү тусшгогъар сунъгъачнрин списокд үзгүзгär хувагдх зöвтä Тегäd туслнн үзгүдинь, темдглдг кün болгъна стол деер бич кергтä.

Сунъгъврин участксин комиссүд, сунъгъвр болх öдр дөнн угагъар сунъгъврин участкд ирдж чадшго ямаран сунъгъач бääхинь эртäснь меддж, кенд маши, кенд мör илгäх, кенд участксин комиссин чледиг эс гидж активистриг эвтäхн яршгта илгäдж, гертнь

дуугъинь öгүлхиг тоолх зöвтä. Кедү, ямаран көлгн участксин комиссд кергтä болна, альдас тедниг авч, ягъджд öлзлхинь бас тоолдж медх кергтä.

Сунъгъвр болх öдрин öмнхи сунъгъврин участксин комиссин ахлач күч-көдлсчнрин депутатрин Советин туслнн селәнä, поселкин эс гидж балгъсна күцäгч комитетäс, күцäгч комитетин ахлачин болн сеглätрин гар тавсн, тизтä, сунъгъачнрин күцд диглгдсн список авх зöвтä. Терүн деерән, «дуугъан öгх зöвин итклтä» ирсн улс бичх списокин цевр бланкс авх зöвтä; сунъгъврин бюллетеньс күрх угагъинь бас нег диглäd, сунъгъврин яршгуд, тедн дунд бичкн яршгуд белн болсн угагъинь, сунъгъврин протоколин бланкс, сунъгъврин комиссин тизз, сунъгъврин яршгуд болн канцелярск öлг-эд бääх угагъинь диглх зöвтä.

Сунъгъврин комиссин ахлач, сунъгъврин öмн, комиссин цуг чледлä болн нөкд болх активистрлä, сунъгъвр болх герт комиссин чледин болн активистрин медринь шүүджд, сунъгъвр эклхлä ягъджд, ямаран бääдлтägъар көдмшән күдäхинь шиндждлсн сән болхмн.

Урдк сунъгъврин комиссүдин дамшлт, сунъгъвр болх öдр, эртäснь сунъгъачнр тослгънд белдвр сäänär кесч комиссүдин көдлмшин сән болдгинь үзүлджәнä.